

Adalet Yürüyüşçüleri, bazı çirkin hakaret ve tehditleri aşarak “kazasız belasız” İstanbul'a ulaşarak yürüyüşü görkemli bir mitingle sonuçlandırdılar. Buna da şükür demek gerek. Zira Ankara'dan İstanbul'a uzanan bu yolların geçtiği bölgede 97 yıl önce çok feci olaylar yaşanmıştı. “Hiç adalet isteyenler protesto edilir mi?” diyorsunuz? 97 yıl önce bağımsızlık isteyenler öldürülüyordu... Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması için yoğun hazırlıkların yapıldığı 13 Nisan 1920 tarihindeyiz. İngiliz propagandası ve Halife fetvasıyla Düzce İsyanı başladı, dört bin kişilik isyancı ordusu Düzce'ye girerek bazı subayları öldürdü.

İsyan, 14 Nisan günü Beypazarı'na da bulaştı.

18 Nisan'da isyancılar Bolu'ya girdi. Ertesi gün Beypazarı postanesini basan isyancılar, İstanbul'dan gönderilen, padişahın imzası bulunan bildiriye zorla aldılar. Kuvayı Milliyecilerin tepelenmesi gerektiğini anlatan bu bildiri, komutanlar ve idareciler tarafından postanelerde alıkonuluyor ve dağıtılmasına fırsat verilmiyordu.

Göynük'te ve Zonguldak'ta da gerici kıpırdanmalar görüldü.

20 Nisan'da Kuvayı Milliye'yi bastırmak için İstanbul'dan gönderilen Kuvayı İnzibatiye'nin ilk alayı İzmit'e yolcu edilirken Gerede de isyan başladı.

KUVAYI MİLLİYE ANKARADAN YOLA ÇIKIYOR

Bolu'daki durumu düzeltmek için Ankara'dan Mebus Hüsrev ve Osman Beyler yola çıkarıldı. Elde asker olmadığı için Hüsrev Bey'in emrine yalnızca bir teğmenin komutasında olan 20 kişilik bir atlı birlik verildi.

21 Nisan 1920 günü sabahleyin Ankara'dan hareket edildi. Bütün yöre heyecan ve kuşku içindeydi.

Gece o zamanki adı Yabanabat olan Kızılcahamam'da geçirildi.

Ertesi gün kasabadan ayrılmadan önce halk Kuvayı Milliye'nin amacı hakkında aydınlatılmaya çalışıldı.

Memleketin böyle yer yer işgal edildiği, parçalandığı, halkın toptan esir edilmek istenildiği bir zamanda birlik olup düşmanı yurttan atmak gerekmez miydi? İngilizlerin parasıyla ve silahıyla hareket eden bozgunculara inanmak doğru olabilir miydi? Halife, bu fetvaları kendi iradesiyle yayımlamış değildi ki, o İngilizlerin elinde esirdi. İstanbul bir aydır resmen işgal altındaydı.

Vatanı savunmak dinin de emriydi. Böyle diyordu Kuvayı Milliyeciler.

İsyanı bastırmak için Ankara'dan yola çıkanlar, 22 Nisan gecesini bir köyde tanınmış bir hocanın evinde geçirdiler. Meğer hoca ve oğulları da ayaklanmanın içinde değiller miymiş! Neyse ki burada kötü bir olay olmadı.

23 Nisan sabahı, Ankara'da Hacıbayram Camii'nde dua edilip Meclis açılırken Hüsrev ve Osman Bey'in başında bulunduğu birlik, Gerede'ye hareket etti. Köylüler tarlalarında işleri güçleriyle uğraşıyorlardı.

Gerede Kalesi'nden top atışları duyulmaktaydı. Hüsrev Bey ve yanındakiler bunu, TBMM'nin açılışı nedeniyle yapılan şenliğe yordular.

Ancak boyunlarında Kur'an asılı, ellerinde yeşil bayraklarla bir grup atlı geldiğini gördüler.

Bunlardan kaçarken bütün köprülerin tutulmuş olduğunu da anladılar. Kuvayı Milliye birliği her yandan isyancıların ateşi ile karşılandı.

İsyancı köylüler, Kuvayı Milliye'yi esir aldı. Silahlarına el koydu. Onları yaya olarak Gerede'ye götürdü. Yolda su içmek istediklerinde isyancı yobazlar:

—Bu kâfirlere su vermeyin! diyerek buna engel oldu...

Kuvayı Milliyeciler, yaralı bir durumda Gerede'de kalabalığın arasından geçirilerek hapishaneye götürüldüler.

Gardiyan mazgalından, müftü ve diğer ileri gelenlere, bu hareketin yanlış ve tehlikeli olduğunu

anlatmaya çalıştılsa da fayda etmedi...

Her gün hapishanenin önünde yüzlerce kişi toplanıyor, çevreden gelen birkaç yüz silahlı atlının Hilafet Ordusu'na katılmaları için bir hoca tarafından dinsel tören yapılıyor, zafer duaları okunuyor, Kuvayı Milliye'nin dağılıp yok olması için yalvarıp yakarılıyordu.

BOYUNLARINDA DEMİR LALE...

Hüsrev Bey ve tutuklu arkadaşları, bir hafta sonra ellerinde kelepçe, boyunlarında demir "lale"lerle yaylı arabalara bindirilip Düzce'ye götürüldüler. Yolda isyancılar üzerine gönderilen Yarbey Mahmut Bey'in askerlerinin ellerinde beyaz teslim bayrağıyla beşer onar kümeler halinde köylerine gitmekte olduklarını görmek içler acısı idi.

Düzce'ye yaklaştıklarında arabadan indirildiler. İlçenin zindanına kadar taşkınlık yapan halkın arasından elleri kelepçeli olarak geçirilerek götürüldüler.

Aşağılayıcı sözlere maruz kaldılar. Zindan, pencereden aşağıya atılan, son derece rutubetli, büyük farelerin cirit attıkları kuytu bir yerdi. Neyse ki akşama doğru buradan çıkarılıp Kuvayı Milliyeci subayların tutulduğu ahşap bir eve götürüldüler. Düzce'deki esirlik hayatı, Hüsrev Gerede'nin anılarında en ilginç bölümü oluşturuyor:

"Hapishanenin karşısındaki kahvede her gün bir sürü silahlı isyancı oturmaktaydı. Bunların hapishaneye ateş ederek bizi toplu bir ölüme göndermeleri sıradan olaylardan biri olabilirdi. Bu nedenle pencereden bakmamayı bir kural olarak benimsemiştik. Yalnız Yüzbaşı Avni Efendi, pencere kenarında yarı saklı durumda dışarıyı gözetler, gördüklerinden bizlere haberler verirdi." Hapishaneye giden Manastırlı bir berber de içeriye bilgiler ulaştırıyordu. Değişik kaynaklardan gelen bilgilerle olup bitenler hakkında bilgi sahibi olunuyordu.

Tutuklu Kuvayı Milliyecilerin aldıkları haberlerden biri de şuydu: Dâhiliye Nazırı Ali Kemal Bey'in emriyle İstanbul'a götürülüp Beyazıt Meydanı'nda asılmayı bekleyen mahpuslar, Kuvayı Milliyeci İpsiz Recep'in kendilerini kurtarmaya niyetli olduğunu öğrenmişlerdi.

Bir süre sonra hapishane önünden yaralıların geçmeye başlaması, isyancılarla Kuvayı Milliyecilerin çok çetin bir savaş içinde olduğunu gösteriyordu.

Kuvayı İnzibatiye İzmit'te yenilince Düzce isyanının elebaşlarından Sefer, hapishaneye gelerek Hüsrev Bey'e uzlaşma önerdi. Çünkü isyancılar, Kuvayı Milliyecilerin üstün geleceğinden ve isyancılardan hesap soracağından korkuyorlardı.

Kuvayı Milliye'ye karşı yumuşamalarının bir nedeni de Sevr Anlaşması hükümlerinin İstanbul basınında yer almış olmasıydı.

Alemdar gazetesinin ifadesi ile bu anlaşma imzalanırsa Osmanlı Devleti, Galata Kulesi'nden görülebilecek yerlerden ibaret kalacaktır.

Hapishaneden serbest bırakılıp ellerinde beyaz bayraklarla Kuvayı Milliye bölgesine geçen Hüsrev ve Trabzon Mebusu Osman Beyler, Mudurnu'dan Ankara'ya bir telgraf çekerek isyancıların pişmanlıklarını bildirdiler.

Hükümet bu iki mebusa Ankara'ya dönmeleri emrini verdi. İsyancılar, nispeten yumuşak buldukları Refet Bey'e teslim olmak istedilerse de ondan önce Düzce'ye giren Ethem Bey, 53 kişiyi darağacına çekti. Sefer de bunlar arasındaydı.

27 Mayıs 1920 günü Bolu kurtarıldı. İstanbul'dan gönderilip isyancılara kumanda eden beş subay ve iki memur da burada asıldı.

Binbaşı Nazım Bey komutasındaki Kuvayı Milliye, 21 Nisan'dan beri isyancıların elinde bulunan Gerede'yi 31 Mayıs 1920 günü kurtardı.

NEDEN BÖYLE OLDU?

Kuvayı Milliye'ye karşı ayaklananların gerekçesi neydi? Onlar, Kuvayı Milliye'yi Türkiye'yi savaşa sokan ve büyük bir yıkıma neden olan İttihat ve Terakki'nin devamı olduğunu sanıyor,

DÜZCE YOLLARINDA...

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Çarşamba, 12 Temmuz 2017 06:57 -

Düveli Muazzama'ya başkaldırmanın ülkeye yeni felaketlere sürükleyeceğini ileri sürüyorlardı. Bu konuda İngilizler ve İstanbul'daki Saray Hükümeti tarafından kışkırtılıyorlardı.

Önyargı içindeydiler. Milli Mücadele'nin birinci Dünya Savaşı'ndan tamamen farklı bir kurtuluş savaşı olduğunu kavrayamıyorlardı.

Adalet Yürüyüşüne karşı terbiyesizliğe varan protesto hareketleri yapanlarda sabit fikirlilerdir. Zihinlerinde bu eylemin Tek Parti Döneminin devamı olarak gördükleri CHP'nin önderlik ettiği algısı vardır. 97 yıl önce olduğu gibi rejimin sahipleri tarafından kışkırtılmaktadır. Oysa roller çoktan değişmiştir.

97 yıl öncekiyle bugün arasında çok farklar vardır ve bunların başında bugün Türkiye'nin bağımsızlığını ve milletin özgürlüğünü savunan bir Kuvayı Milliyesinin olmayışıdır... Daha doğrusu bugünü Kuvayı Milliye asker değil, sivildir...